

Consell de Barri Sant Pere, Santa Caterina i la Ribera

20 de desembre de 2018

Ordre del dia

0. Benvinguda

1. Punts informatius

- **Actuacions en marxa**
- **Actuacions previstes**
- **Altres informacions d'interés**

2. Tema central:

- **LA MÈMORIA HISTÒRICA DELS NOSTRES BARRIS**

3. Torn obert de paraules

01

Part informativa

B

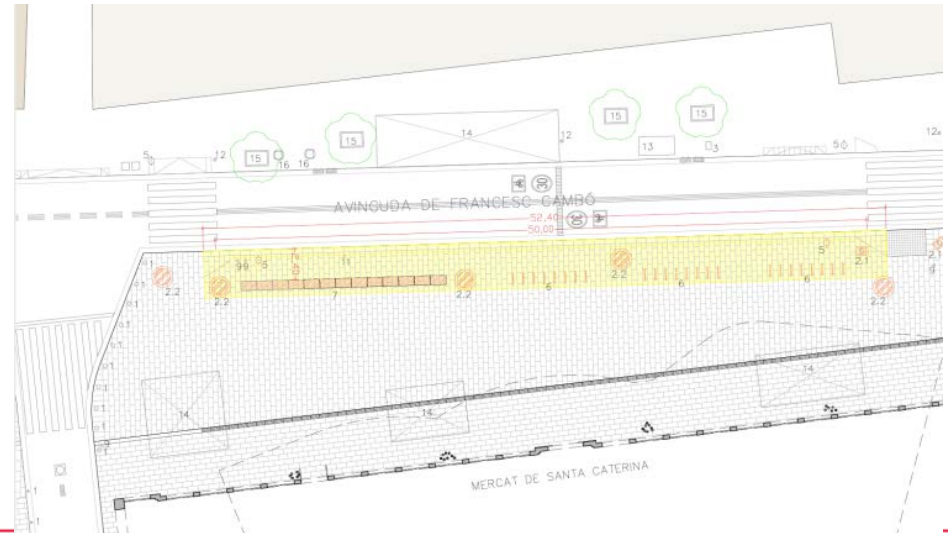
C

N

Actuacions en marxa: obres a l'espai públic, a equipaments... (1)

- **URBANITZACIÓ C.COMERÇ ENTRE C.PRINCESA I C.FUSINA** (Finals febrer-19)
L'actuació proposa la creació d'una plataforma única amb prioritat invertida per a vianants, donant continuïtat a la reurbanització dels entorns del Mercat del Born i potenciant el caràcter del carrer com a zona de passeig.
- **ZONA DUMercaderies AV. FRANCESC CAMBÓ(DAVANT MERCAT SANTA CATERINA)**
Finals gener-2019

Actuacions previstes: obres a l'espai públic, a equipaments (2)

MINI SKATE CIUTADELLA - CAMPILLO

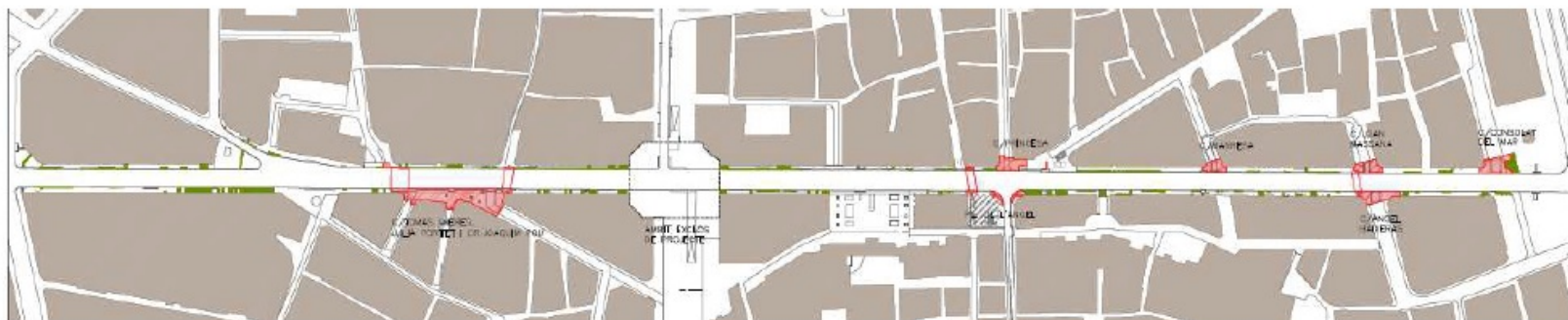
L'actuació té com a objectiu la reurbanització de l'espai públic ubicat al Pg. de la Circumval·lació 1 per a destinar-lo al patinatge.

El termini d'execució es preveu de 4 mesos, de gener a la segona de maig.

ARRANJAMENT DE VORERES VIA LAIETANA (fins abril 2019)

Obres aturades durant el Nadal, es reempendran el 7 de gener.

- Consolat de Mar (La Ribera)
- Àngel Baixeras (Gòtic) i Joan Massana (La Ribera)
- Manresa (La Ribera)
- Plaça de l'Àngel (Gòtic) i Princesa (La Ribera)
- Tomàs Mieres, Julià Portet i Joaquim Pou (Gòtic)

Projectes en fase de redacció (3/3)

TREBALLS D'ARQUEOLOGIA EN ELS ANTIC JUTJATS es preveu la finalització pels volts de març de 2019.

NOU PUNT VERD FIXE EN EL SOLAR DELS ANTICS JUTJATS O PLAÇA VICENÇ BALLESTER
Primer trimestre 2019

CASAL I ALLOTJAMENTS GENT GRAN C.MESTRES CASALS MARTORELL, inici d'obres el setembre de 2019

Altres informacions d'interés (1/3)

Convocatòria de Subvencions 2019

De 27 desembre a 24 gener

<https://ajuntament.barcelona.cat/ca/informacio-administrativa/subvencions>

Altres informacions d'interès (2/3)

El procés de Participació “Via Laietana, un carrer per al veïnat”, recta final

Després de l'estiu, hi ha hagut 7 carretons informatiu, s'ha fet una sessió informativa el 27 de setembre al Pati Llimona on hi ha assistit una seixantena de persones i els dos recorreguts urbans, un el dimecres 3 d'octubre i l'altre dissabte 6 d'octubre. **L'enquesta de diagnosi ha estat contestada per 132 persones**, tant via decidim (96) com en paper (36). Respecte la fase de propostes, el dia 18 d'octubre hi va haver un taller de mobilitat al Pati Llimona i el 8 de novembre un taller d'usos de l'espai al Convent de Sant Agustí, amb **més de 30 participants en cada taller**. També, en fase de propostes, hi ha hagut un taller infantil amb els infants de 5è i 6è de primària del CEIP Àngel Baixeras.

Actualment s'estan fent els buidatges de les sessions. Ahir, 19 de desembre es va fer la reunió de la Comissió de Seguiment per analitzar com ha anat el procés i fer una **sessió de retorn oberta a la ciutadania al mes de gener**.

Tota la informació està penjada decidim.barcelona/processes/vialaietana

02

LA MÈMORIA HISTÒRICA DELS NOSTRES BARRIS

B

C

N

EL
BORN
CCM

CENTRE DE CULTURA I MUSEU

La centralitat de les polítiques de memòria del govern actual

Creació del Comissionat de Programes de Memòria:

“ La ciutadania som dipositaris i hereus legítims del passat en totes les seves formes i expressions. Ho som de la història que hem viscut i de la memòria que ens ha estat transmesa. L'ús d'aquest passat, viscut o transmès, genera memòries múltiples i entre elles les que procedeixen de tradicions culturals i lluites polítiques i socials basades en els valors de la democràcia i la igualtat, tot constituint un llegat productiu, útil per a l'exercici de la ciutadania contemporània.”

Així, la política memorial municipal assumeix **la memòria no com un deure imperatiu, sinó com un dret civil** que ha de garantir a la ciutadania la preservació, l'accés i l'ús d'aquest patrimoni, vetllar per les estructures de transmissió memorial i crear-ne de noves, si escau, a fi que disposi lliurement d'elements que li permetin participar en la construcció d'una imatge del passat.

El Comissionat protegeix i estimula l'exercici d'aquest dret:

<http://ajuntament.barcelona.cat/programesmemoria/ca/>

La centralitat de les polítiques de memòria del govern actual

Equipament de Ciutat, a Ciutat Vella:

Born Centre de Cultura i Memòria:

“voluntat d’incentivar i de promoure la reflexió sobre la memòria local, nacional i la memòria dels esdeveniments que afecten les comunitats humanes d’arreu del món”.

<http://elbornculturaimemoria.barcelona.cat/>

A Ciutat Vella:

Mesura de Govern de Memòria Històrica i Democràtica, maig 2016

Constitució de la Taula de Memòria Històrica i Democràtica, octubre 2016

Algunes polítiques de memòria recents

A Ciutat Vella:

Commemoracions bombardejos guerra civil

Senyalística: Sant Felip Neri, presó de dones de reina Amàlia, atemptat Paps, Escola del Mar, Casa de la Maternitat, Àngel Pestanya, Teresa Claramunt, Hilari Salvadó, bullangues...

Homenatge a l'Escola del Mar i a La Sal, bar i biblioteca de dones

Retirada de l'estàtua d'Antonio López

Cicle "1918-2018: un segle de vagues de dones"

Nous noms de carrers: Carme Simó, Salomó ben Adret, Pepe Rubianes

Algunes polítiques de memòria recents (en imatges)

L'ESCOLA DEL MAR i el seu llegat pedagògic

La Escuela del Mar y su legado pedagógico
En aquest indret, a tocar dels desapareguts Banys Orientals, es va inaugurar, el 26 de gener de 1922, l'Escola del Mar, d'iniciativa municipal, fundada pel pedagog Pere Vergés (1896-1970) i dissenyada per l'arquitecte municipal Josep Goday (1882-1936). El 7 de gener de 1938, un bombardeig de l'aviació italiana destruí l'escola, que va seguir la seva tasca al Roser de Montjuïc (1938-1948) i a l'Escola del Mar del Guinardó (del 1948 fins a l'actualitat).

L'Escola del Mar va ser un referent de la renovació pedagògica que oferia una formació integral de ciutadans, promovent l'autonomia de l'alumnat i la participació en la gestió de l'escola, responsabilitzant-lo d'algunes de les activitats i serveis, com ara la biblioteca, el servei meteorològic o l'edifici, des del 1933, de la revista *Garbí*. L'escola s'organitzava com una república governada pels seus alumnes amb igualtat de condicions per a nois i noies. La ubicació especial de l'escola, a tocar de la platja de Pescadors, era idònea per als infants amb problemes de salut, i va condicionar-ne el plantejament pedagògic, caracteritzat per donar centralitat a les activitats esportives i fomentació de l'entorn natural.

El 7 de gener de 1938 el bombardeig feixista, que va afectar la Barceloneta i Sant Martí, va destruir l'edifici original de l'Escola del Mar. Els bombers van haver de sufocar el gran incendi de l'escola construïda amb fusta.

Actualment, el seu llegat continua ben viu.

Escola del Mar and its educational heritage
It was here, next to the former site of the Oriental Baths, that the Escola del Mar was officially opened on 26 January 1922. This was a municipal initiative founded by the educationist Pere Vergés (1896-1970) and designed by the municipal architect Josep Goday (1882-1936). The original building was destroyed in an air raid by the Italian air force on 7 January 1938, but the school continued its work at the Roser de Montjuïc (1938-1948) and the Escola del Mar del Guinardó (from 1948 to today).

The Escola del Mar was a model of educational renewal that offered a comprehensive education for city residents, by promoting student self-reliance and participation in the school's management, putting students in charge of many activities and services, such as the library, the weather service and, from 1933 onwards, the publication of its magazine *Garbí*. Organized like a republic, the school was governed by its students, with equal conditions for boys and girls. Its special location, next to Plaça de Pescadors, proved ideal for children with health problems and conditioned its educational approach, which focused on sports activities and observation of the natural surroundings.

The fascist air raid on Barceloneta and Sant Martí destroyed the Escola del Mar's original building on 7 January 1938. Fire fighters had to put out a large fire at the school, which had originally been built from wood.

Its legacy is still being strong today.

PROGRAMES DE MEMÒRIA, 2017

Ajuntament de Barcelona

02

PROPOSTES DE LÍNIES DE TREBALL

B

C

N

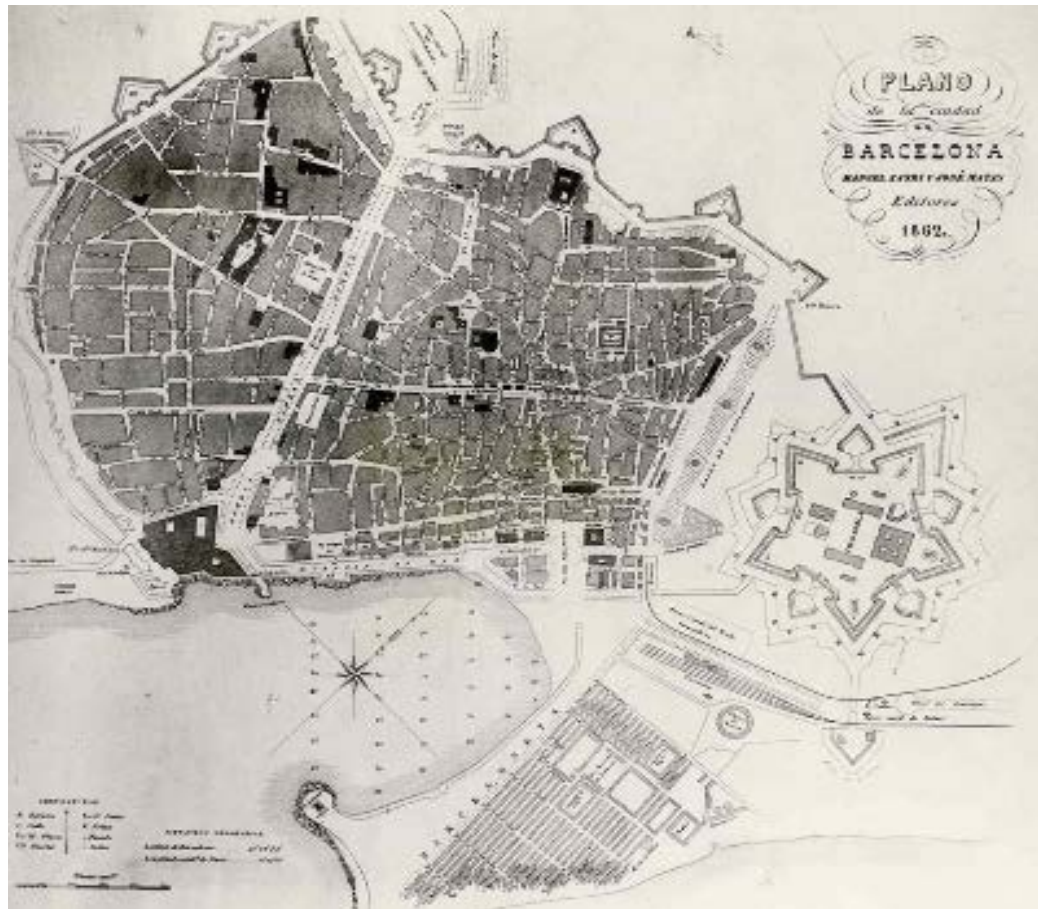
1 La memòria de les operacions urbanístiques

Segle XVIII
(posterior 1716)

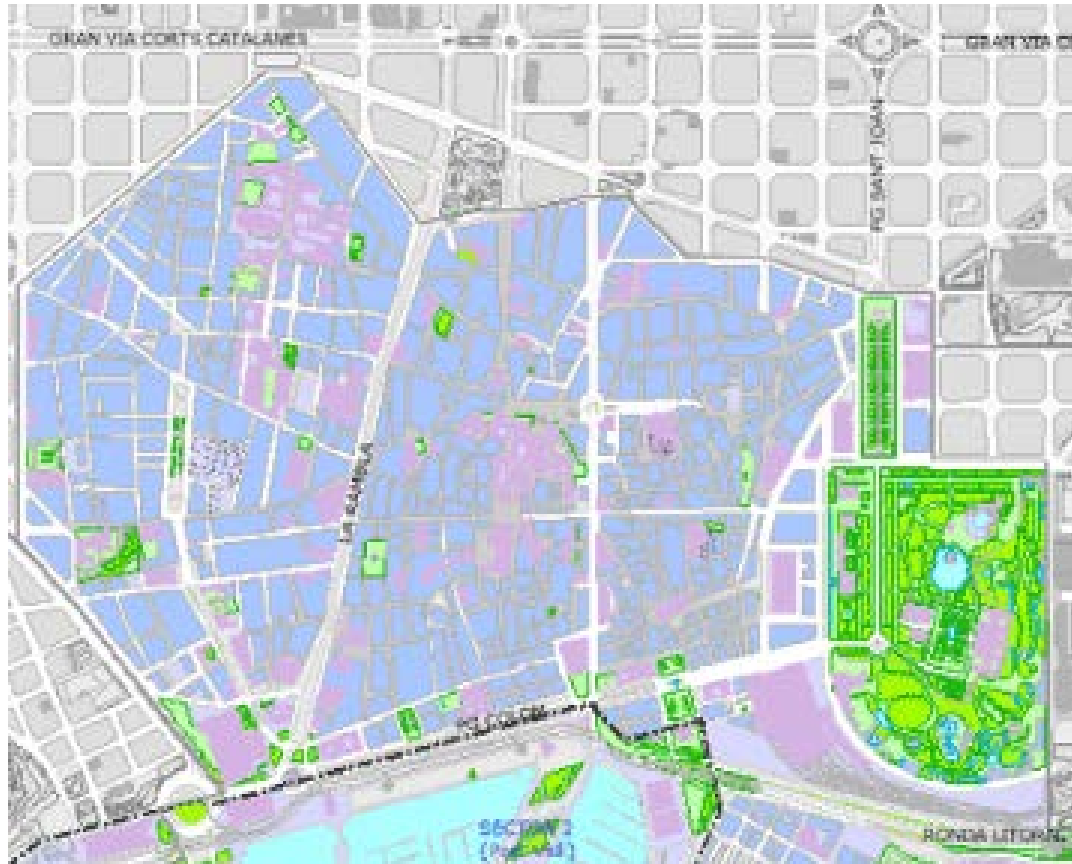
1 La memòria de les operacions urbanístiques

1862

1 La memòria de les operacions urbanístiques

Actual

1 La memòria de les operacions urbanístiques

Superposició

1 La memòria de les operacions urbanístiques

Episodis:

- Obertura del carrer Ferran
- Obertura de la Via Laietana
- Lluita del Forat de la Vergonya
- ...

Temàtiques:

- Processos polítics i socials que justifiquen les intervencions urbanístiques
 - Destrucció de patrimoni i “edificis viatgers”
 - Expulsió de veïns
 - Moviments dissidents amb les intervencions
-

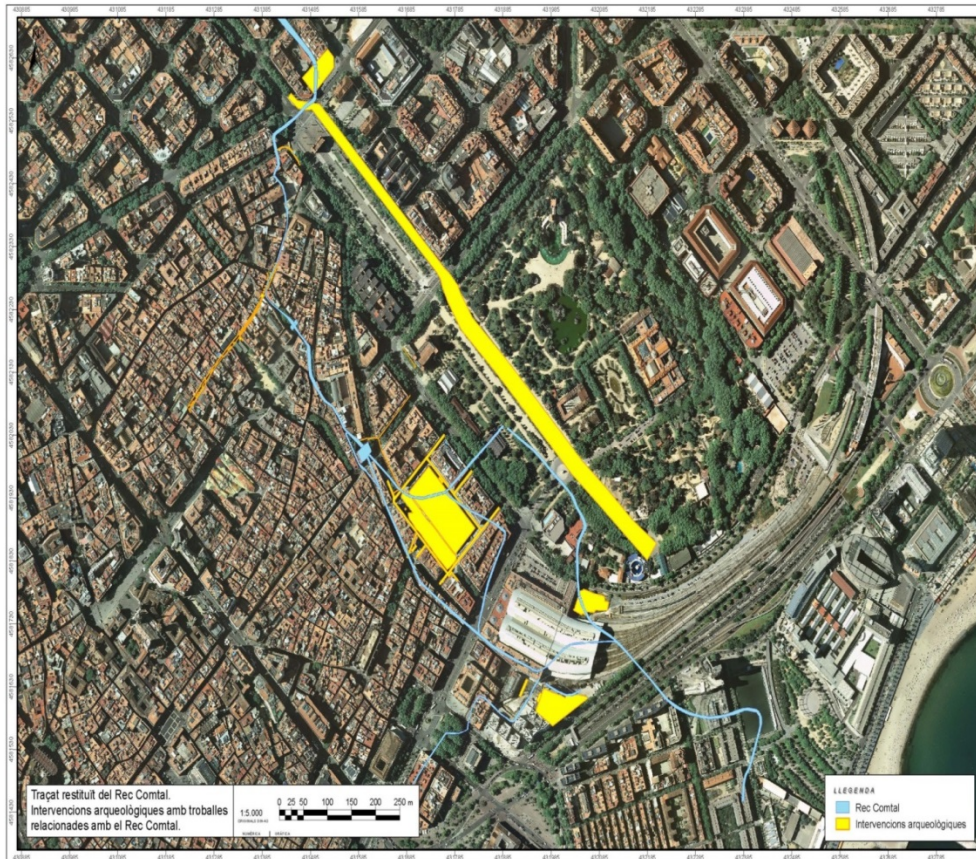

2 La memòria del Rec Comtal

2 La memòria del Rec Comtal

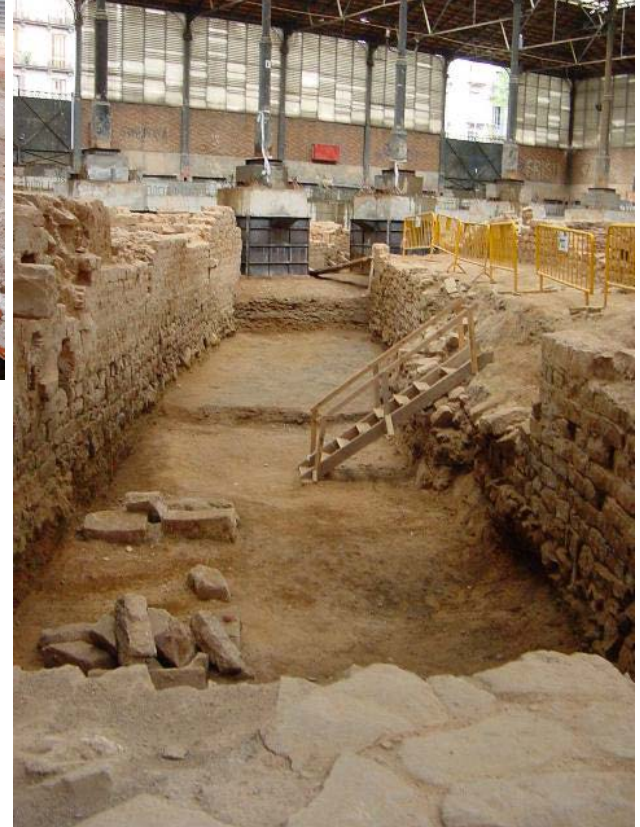
2 La memòria del Rec Comtal

- ❖ Memòria de l'aigua: de bé comú a bé privat
- ❖ Memòria/recorregut arqueològic
- ❖ Memòria de la industrialització
- ❖ Patrimoni industrial (cases-fàbrica)
- ❖ Memòria dels moviments obreristes

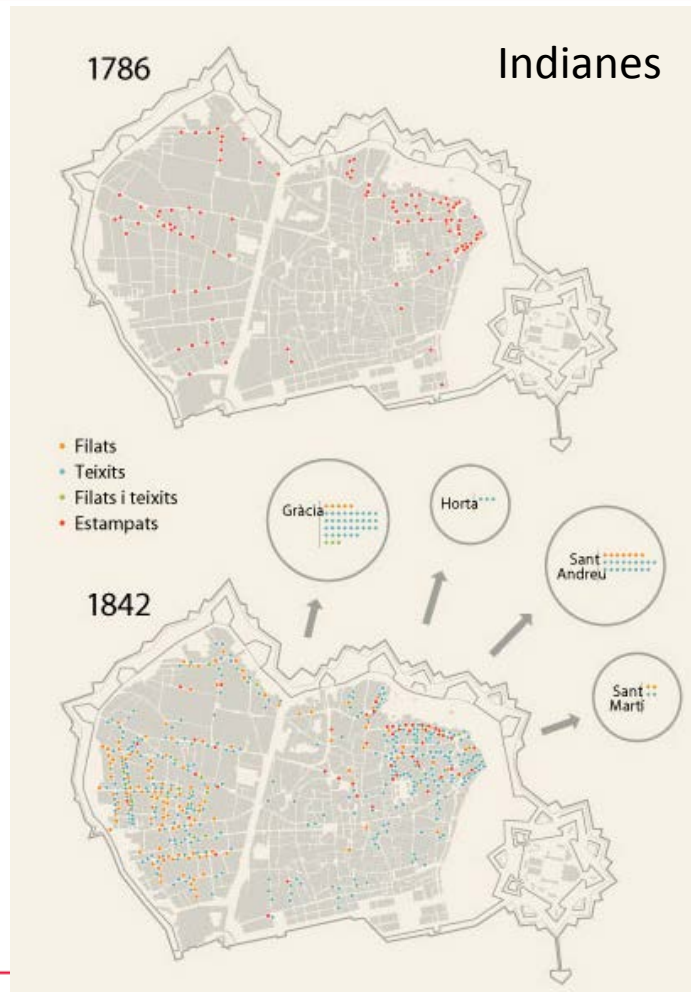

2 La memòria del Rec Comtal

2 La memòria del Rec Comtal

2 La memòria del Rec Comtal

00 Llocs de naufraga (1850), 2 vapors (1868), el 3 vapors de 13 i 15 CV (1880, Santàngel) i el 160 (1850)
càrcer
acció d'habitatge (Sant Jordi, 1832)
Jaume Miró, mestre d'obres
acció de la casa-fàbrica (Plaça, 1823)
Jaume Torner, mestre d'obres
acció d'habitatge (Sant Jordi, 1832)
Jaume Miró, mestre d'obres

01 33 baixos (1770), de 20 a 32 baixos (1783-1805), 20 baixos senyalats, 20 baixos compostos (1805)
Operari: 65 (1805)
Arquitectura
Reforma de la casa-fàbrica (1825)
Autor: Francesc Sureda, arquitecte
Reedificació a la dècada de c. 1840
Autor: desconegut

02 Anàlisi:
Construcció de la casa-fàbrica (1770)
Autor: Miquel Ferrerich, mestre
Reforma de la casa-fàbrica (1788)
Autor: desconegut

03 **CASA-FÀBRICA BERTRAN, 1781/1815**
Fàbrica d'indianes
Sant Pere Més Baix, 22
Sant Pere Més Baix, 20 i 20B
Màquina: de 20 a 30 baixos (1783-88)
Operari: 37, inclouen 10 nous (1788)
Arquitectura:
Reforma de la casa-fàbrica (Sant Pere Més Baix, 1786, 1814, 1815)
Autor: desconegut
Reforma de la casa-fàbrica (Sant Pere Més Baix, 1781, 1824)
Autor: desconegut
Reedificació de la casa (Sant Pere Més Baix, 1815)
Autor: Pere Camps, mestre d'obres
Reforma de la fàbrica (Sant Pere Més Baix, 1833-35)
Autor: Josep Vilas, arquitecte

04 **CASA-FÀBRICA CASTANYER, 1763/1830**
Fàbrica de telers
Tribunals, 4
Màquina: Viena n.º 1
Màquina: 28 baixos (1763-68)
Operari: 133 (conjunt)
Arquitectura:
Construcció de la casa-fàbrica (en gran angle) (1763)
Autor: desconegut
Reforma de la casa-fàbrica (Tribunals, 1829)
Autor: desconegut

05 **CASA-FÀBRICA CASAS, 1785/1897**
Fàbrica d'indianes
Sant Pere Més Baix, 46
Argenteria 12
Màquina: 12 baixos (1785), 16 baixos

06 **FÀBRICA BALIUS, 1828/1840**

07 **FORNERIA COMAS, LA PALOMA, 1843/1855**

08 **18** **19**

09 **10** **11** **12** **13** **14** **15** **16** **17** **20**

RIBERA-SANT PERE

Als estudis:
càrrega documental de imatges al tipus
d'element que desitja

Indica: Lloc d'obra
lloc de la indústria
operari. El terme
totals les fàbriques

La data i autor:
carme, data

3 El Mercat del Born i el comerç

La presència del Mercat del Born, com el Rec Comtal anteriorment, ha estat l'agent que ha condicionat la vida de la Ribera.

Una gran infraestructura que condiciona:

- Xarxa comercial i estructura social mentre està en funcionament
 - Pèrdua de referent econòmic i desmembrament social
 - Reivindicacions veïnals per a la recuperació del mercat com a equipament veïnal
 - Actualment és el Born, Centre de Cultura i Memòria
-

3 El Mercat del Born i el comerç

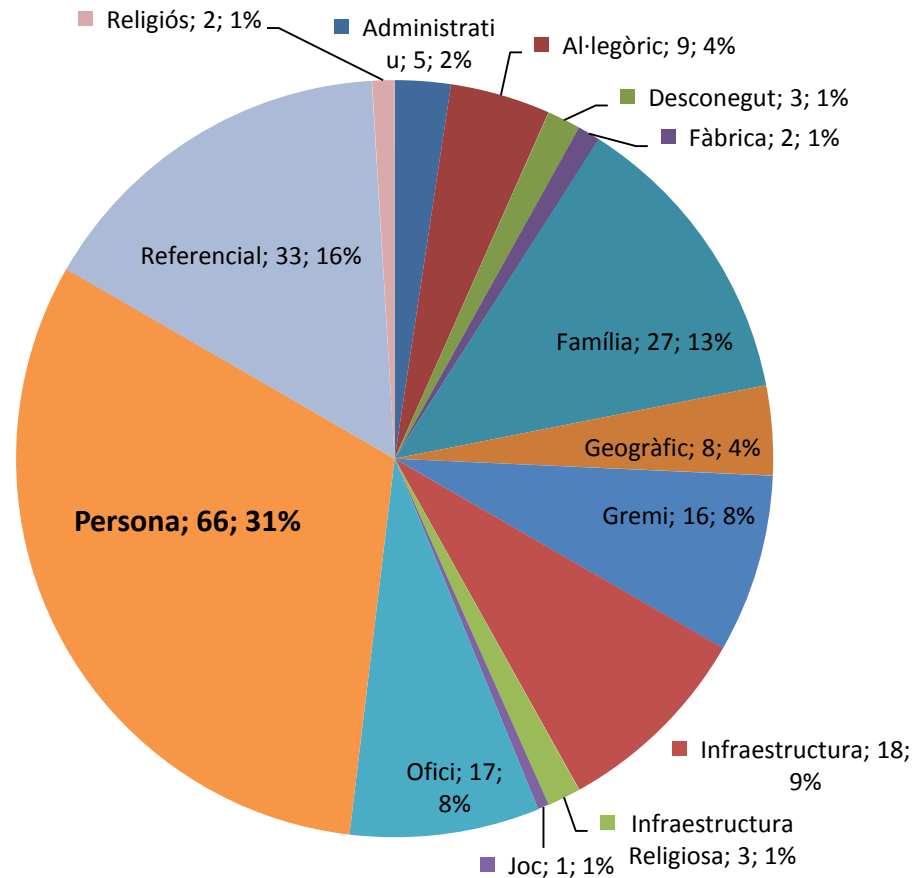

3 El Mercat del Born i el comerç

4 Els noms dels carrers

4 Els noms dels carrers

- **De 66 noms de persona, 8 són noms de dona. El 3,8% del total:**
 - ❖ Carrer de la Princesa
 - ❖ Carrer de la Marquesa
 - ❖ Carrer de la Reina Cristina
 - ❖ Carrer de Santa Maria
 - ❖ Plaça de Santa Maria
 - ❖ Carrer de la Mare de Déu del Pilar
 - ❖ Passeig d'Isabel II
 - ❖ Plaça de Santa Caterina
 - 27 noms de llinatges (Gombau, Moncada, Fonollar, Calders, Grunyí, Cirera, Montanyans, Plegamans, Boquer, Avellà, Bou de Sant Pere, Llàstics, Mònec, Tarròs...)
 - Noms que atempten contra els drets humans:
 - ❖ Antonio López / Méndez Núñez/ Almogàvers
-

5 Senyalètica

❖ Previsions:

- **Febrer: Rebomboris del pa (28/02/1789)**

❖ Altres possibilitats:

- Lluita del Forat de la Vergonya
- Zeleste
- ...

Futures línies estratègiques de polítiques de memòria

1. Operacions urbanístiques

- ❖ Expulsió de veïns/es
- ❖ Patrimoni

2. Rec Comtal:

- ❖ Memòria de l'aigua
- ❖ Industrialització i moviment obrer

3. El Born i la memòria del comerç

4. Noms de carrers:

- ❖ Revisió crítica

5. Senyalística

03

TORN OBERT DE PARAULES

B

C

Ajuntament
de Barcelona